

UDK 81'373.22(497.5 Selca)

Rad primljen za tisak 15.12.2002.

Čakavska rič, Split, 2002, br. 1-2

Stručni članak

Professional paper

Recenzenti: Josip Lisac, Joško Božanić

Siniša Vuković

Selca, Split

FITONIMIJA I ZOONIMIJA SELACA

– *Biljni i životinjski nazivi u Selcima na otoku Braču* –

U radu se donosi rječnička građa koja tumači biljno i životinjsko nazivlje što se koristi u Selcima na otoku Braču. Registrirano je 258 sorti biljaka i 244 vrste životinja.

U ovom se radu donosi rječnička građa koja tumači biljno i životinjsko nazivlje što se koristi u Selcima na otoku Braču. Bez obzira na to je li dotična biljna ili životinjska vrsta živi u Selcima (bilo od njezinog prirodnog rođenja ili sijanja, bilo od umjetnog uvođenja ili preseljivanja), u ovaj je rad ušao svaki naziv koji je Selčanin imao (ili ga je stvorio), a koji tiče se fitonimije odnosno zoonimije.

Budući da sam kao dijete pokazivao velik interes za biljke i životinje, mnoge sam vrste naučio razlikovati, te sam najposlijе ovladao njihovim stručnim nazivima. Nabavljaо sam stručnu literaturu iz koje sam proširivao svoja znanja. Kasnije sam, pokazujući zanimanje za svoj selački govor, od djeda (*nonota*) doznao narodne nazive svake od vrsta koju sam u Selcima zatekao i prepoznao. Naravno, ako je i sam nono znao kako se zove *po selašku*. Za srednjoškolskog obrazovanja radio sam i na vlastitom herbariju u koji je ušlo dvjestotinjak biljnih vrsta.

Na ovom se mjestu, dakle, predstavlja terminologija koja je prikupljana tijekom rada na rječniku Selaca. Za to mi je bilo potrebno punih osam godina, a sâm rad, dakako, smatram nedovršenim. Do ovog časa uspio sam registrirati 258 sorti biljaka i 244 vrste životinja koje, evo, nudim javnosti.

BILJNE VRSTE

A

aloj, -a m. – ukrasna biljka koja se uzgaja u domaćinstvu i koja potječe iz Srednje Amerike, aloja (*Agave americana*). Kod nas se sve više pojavljuje i u podivljalom stanju nedaleko od kuća.

alvaluđa, -e f. – egzotična biljka koja se u vidu ukrasnog stabalca uzgaja u vrtovima (*Lippia*). Lišće joj je višestruko perasto raspoređeno i puno eteričnog ulja, pa biljka prije svega mami ugodnim mirisom.

amerikânska, -e f. – sorta bijelog grožđa.

arbarôža, -e f. – zimzelena zeljasta biljka koja se kao ukras uzgaja u vrtovima (*Geranium roseum*). Karakteriziraju je sivkasto-zeleni listovi i cvjetovi ružičaste boje.

arćîž, -a m. – v. **narćîž**.

armelîna, -e f. – v. **armelînka**.

armelînka, -e f. – vrsta voća, marelica, kajsija (*Prunus armeniaca*).

artênsija, -e f. – biljka koja potječe iz Sjeverne Amerike, a uzgaja se u dvorištima kao ukras, hortenzija (*Hortensia arborescens*). Cvate loptastim cvatovima bijele ili ružičaste boje.

articôk, -a m. – povrtna biljka s mesnatim listovima i cvjetnim glavicama, a koja se uzgaja radi konzumiranja, artičok (*Cynara scolymus*).

ašamîn, -a m. – biljka iz porodice maslina, jasmin (*Jasminum officinale*). Grmolik je, a cvjetovi su bijele ili žute boje i vrlo mirisni.

B

bâbić, -a m. – sorta crnoga grožđa i istoimena vrsta vina.

balancâna, -e f. – vrsta povrća, patlidžan (*Solanum melongena*).

belvedêr, -a m. – vrsta cvijeta što raste samoniklo po naseljima, trandovilje (*Althaea rosea*). Dekorativna je to i lijepa biljka koja može imati ružičaste, tamnocrvene, crnosmeđe, bijele ili žute cvjetove.

bîli bôr, bîlëga bôra m. – jedna od vrsti borova, alepski bor (*Pinus halepensis*). Greškom mu je dan ovaj naziv, jer postoji i pravi bijeli bor (*Pinus silvestris*); usp. – **bôr**.

bilîca, -e f. – sorta smokve.

bilušîna, -e f. – niska zeljasta biljka s bijelima dlakavim listovima i žutim cvjetovima (*Inula candida*). Ide u porodicu omana.

bîša, -e f. – vrste biljke iz porodice *Lycopodiaceae*.

bîž, bîža m. – vrsta biljke mahunarke, grašak (*Pisum sativum*).

blūšć, blūšćā m. – zeljasta biljka koja se u proljeće sabire kao samonikla po poljima, te potom priprema kao zelje, bljušt (*Tamus communis*).

bôb, bob m. – biljka iz porodice mahunarki, bob (*Vicia faba*).

bobica, -e f. – vrsta biljnog ploda u obliku graška; usp. – **sikirica** i **šučivica**.

bojdanüša, -e f. – sorta bijelog grožđa.

bolkùja, -e f. – sorta smokve.

bôr, bôra m. – mediteransko drvo iz porodice borovki. Postoji više vrsta: alepski bor (*Pinus Halepensis*) ili **bili bôr**, crni bor (*Pinus nigra*) ili **cřnobôr**, bijeli bor (*Pinus silvestris*), pinija (*Pinus pinea*) ili **pinjôl**.

bösanka, -e f. – sorta trešnje maloga ploda svijetlo crvene, ili narančasto-žute boje; usp. – **krêška** i **râna**.

bôžji dríväc, bôžjega drívca m. – zimzelena povijuša koja raste u sredozemnim toplijim šikarama i šumama, božje drvo (*Lonicera implexa*).

brîst, -a m. – vrsta visokog listopadnog drva, brijest (*Ulmus procera*).

brñistra, -e f. – v. **žûka**.

bršcân, -âna m. – vrsta biljke penjačice, bršljan (*Hedera helix*).

bugenvîla, -e f. – ukrasna i vrlo dekorativna biljka podrijetlom iz Južne Amerike, bugenvilija, bogumila (*Bougainvillea spectabilis*).

buhăč, -âčā m. – biljka nalik kamilici, vratić (*Tanacetum cinerariaefolium*).

bükva, -e f. – vrsta listopadnog stabla, bukva (*Fagus sylvatica*); fig. – glupa osoba, glupača.

bükvica, -e f. – zeljasta biljka s lancetastim i šiljastim listovima, ženski trputac (*Plantago lanceolata*); usp. – **vûčâc**.

burâža, -e f. – zeljasta biljka koja raste samonikla kao korov, a posjeduje i ljekovita svojstva, poreč (*Borago officinalis*).

bùzdovân, -a m. – biljka iz porodice glavočika.

C

cibîb, -a m. – vrsta bijelog grožđa.

cijâvica, -e f. – zeljasta biljka koja raste samonikla kao korov, a karakteriziraju je debeli i mesnati listovi.

ciklâma, -e f. – vrsta cvijeta koju karakterizira lijepa roza boja, primorska ciklama (*Cyclamen repandum*).

cmij, -a m. – vrsta zimzelene polugrmolike biljke sa žutim cvjetovima u obliku glavice, smilje (*Helichrysum italicum*).

crjenâk, -/nka m. – sorta crnoga grožđa.

crkvīna, -e f. – zeljasta trava koja raste kao korov, štirenica (*Parietaria vulgaris*).

črnobōr, -a m. – jedna od vrsti bora, crni bor (*Pinus nigra*); usp. – **bōr**.

Č

čemprēs, -a m. – visoka biljka iz porodice četinjača, čempres (*Cupressus sempervirens verticalis*).

čepřč, -a m. – biljka iz porodice četinjača nalik čempresu, samo za razliku od njega ima široko raširene grane (*Cupressus sempervirens horisontalis*).

česmīna, -e f. – hrast crnika, česvina (*Quercus ilex*).

Ć

čičirka, -e f. – vrsta mahunarke nalik slanutku; usp. – **šučivīca**.

čokēta, -e f. – vrsta kućnog cvijeća s razgranatima crvenim, bijelim ili ružičastim cvjetovima, žeravac, čoka, pelargonija (*Pelargonium zonale*).

D

děbit, -a m. – bijela sorta grožđa; usp. – **lozā**.

dīnja, -e f. – vrsta sezonskog voća, lubenica, bostan (*Citrulus vulgaris*); usp. – **milūn**.

dītelina, -e f. – vrsta zeljaste biljke, djetelina. Ima ih više vrsta: crvena djetelina (*Trifolium pratense*), bijela djetelina (*Trifolium repens*), panonska djetelina (*Trifolium pannonicum*), lucerna (*Medicago sativa*).

dīvja krūška, dīvje krūške f. – manje listopadno drvo, divlja kruška (*Pirus amygdaliformis*).

dīvja mr̄kva, dīvje mr̄kve f. – dvogodišnja biljka iz porodice štitarki koja raste kao korov na svim vrstama zemljista, mrkvica, merlin (*Daucus carota*).

dīvja salāta, dīvje salāte f. – trajna zeljasta biljka iz porodice glavočika, vodopijja, cikorija (*Cichorium intybus*).

dīvji jēčam, dīvjēga jēčma m. – jednogodišnja biljka iz porodice trava koja može narasti i do 40 cm, mišji ječam (*Hordeum murinum*); usp. – **ôrzo**.

dīvji kōpar dīvjēga kōpra m. – dvogodišnja zeljasta livadna biljka iz porodice štitarki, kim, kumin (*Carum carvi*).

dīvji lùk, dīvjēga lùka m. – zeljasta biljke s lukovicom u zemlji, divlji luk (*Allium subhirsutum*).

dīvji marūn, dīvjēga marūnā m. – v. **marūn**.

dīvji or̄ih, dīvjēga or̄iha m. – listopadno drvo koje može narasti i do nekoliko metara u visinu, pajasen (*Ailanthus glandulosa*). Još ga se nazivlje i **rūs**.

dīvji pelīn, dīvjēga pelīna m. – manji mediteranski grm, bušin, pelinac (*Cistus villosus*). Karakterizira ga hrapavo i dlakavo lišće valovitog ruba, te veći cvjetovi ružičaste boje. Vrlo mu je sličan i tzv. kaduljasti bušin (*Cistus salviaefolius*), no kod njega su cvjetovi bijele boje.

dīvji šipāk, dīvjēga šipka m. – samonikli grm koji raste na zapuštenim zemljиштima i među makijom, divlja ruža (*Rosa canina*); usp. – **šipāk** i **šešić**.

drāča, -e f. – bodljikavi grm s trnjem (*Paliurus spina-christi*). Isto i **živīca drāča**.

dupčāc, dupčaća m. – zeljasta biljka s dijelom odrvenjelom stabljikom, a koja raste kao korov, dubčac (*Teucrium polium*).

F

fažōl, -a m. – biljka iz porodice mahunarki, grah (*Phaseolus vulgaris*); usp. – **roguљć**, **kök**, **ložnjāč** i **püter**.

fažolēta, -e f. – vrsta povrća, mahuna (*Papilionaceae, Leguminosae*).

figerēt, -a m. – mlado stablo od smokve.

frēzija, -e f. – vrsta zvonastog cvijeta jako intenzivnog mirisa koji se uzgaja u domaćinstvu.

G

garīful, -a m. – vrsta cvijeta jako ugodnog mirisa i može biti vrlo različitih boja, karanfil (*Dianthus caryophyllus*).

glašnjāča, -e f. – trava čiji listovi su vrlo uski i izrazito dugi, na sredini obično prelomljeni, stoklasa (*Hordeum leporinum*).

glavātni kupūs, glavātnēga kupūsa m. – vrsta kupusa (*Brassica oleracea – capitata*); usp. – **vrzēt**.

glavičārka, -e f. – sorta stolnoga bijelog grožđa. Isto i **krēška**; usp. – **lozā**.

glavinūša, -e f. – vrsta bijele sorte grožđa.

gluhāč, -āča m. – crnogorično stablo i sastavni dio makije u mediteranskom pojusu (*Juniperus phoenicea*); usp. – **smrič**.

gorčica, -e f. – zeljasta biljka koja raste kao korov po zapuštenim zemljиштima.

gorčik, -īkā m. – biljka gorka okusa, kičica, gorčica (*Centaurium umbellatum*); usp. – **čēmer**.

gospinā trāvā, gospinē travē f. – vrsta ljekovite biljke, kantarion (*Hypericum perforatum*).

grāhōr, -ōra m. – zeljasta biljka iz porodice leptirnjača, a raste samonikla kao korov (*Vicia sativa*). Postoji i oblik riječi **grāhōrica**.

grāhōrica, -e f. – v. **grāhōr**.

grâševina, -e f. – sorta bijelog grožđa, po kojoj i vino nosi ime; usp. – **lozâ**.
gûba, -e f. – vrsta gljive što raste na stablu, trud (*Polyporus fomentarius*).

H

h  dob  d, -a m. – zeljasta biljka koja raste samoniklo kao korov, kršin, hrđobrada (*Chrysopogon gryllus*).

J

j  sen, -a m. – listopadno stablo sivkasto-zelenkaste kore, a bijelog drva, jasen (*Fraxinus excelsior*). Postoji i tzv. crni jasen (*Fraxinus ornus*).

j  vor, -a m. – vrsta zimzelenog drveta koja mo  e narasti i do 15 m u visinu, lovor (*Laurus nobilis*).

j  bica, -e f. – vrsta proljetnog cvijeta, ljubica, (*Viola odorata*); usp. – **m   uhica**.

juj  ca, -e f. – biljka iz porodice lukovki koja raste samonikla kao korov, jojica (*Allium ascalonicum*).

jut  ka, -e f. – vrsta kapulice, ljutika (*Allium alcalonicum*).

K

kab  s, -  s   m. – mali polugrmi   gotovo pravilnoga kruga koji   ine vrlo guste gran  ice s manjim bodljama, kapuc (*Euphorbia spinosa*).

kad  ja, -e f. – vrsta zeljaste biljke koja raste kao korov po zapu  tenim zemlji  stima, a posjeduje i ljekovita svojstva, kadulja,   alfija (*Salvia officinalis*).

kaf  , -   f. – egzoti  na grmolika biljka   iji se plodovi koriste za pripremanje popularnog napitka, kava (*Coffea arabica*).

kalab  r, -  r   m. – roga   (Ceratonia siliqua).

kamum  l, -  la m. – vrsta ljekovite biljke, kamilica (*Matricaria chamomilla*).

kan  la, -e f. – vrsta mirodije, cimet (*Cinnamomum zeylanicum*).

k  pari, k  p  r (-ih) pl. tant. – grmolika i vrlo razgranata biljka s prilegnutim ili vise  im ograncima, kapar, kapara (*Capparis spinosa*).

kap  la, -e f. – biljka s lukovicom koja se uzgaja u vrtu i koristi kao za  in ili prilog jelu, crveni luk (*Allium cepa*); usp. – **l  k**².

kara  šik, -a m. – vrsta trave koja raste kao korov.

kar  ta, -e f. – v. **m  kva**.

k  aul, -a m. – vrsta kupusa, cvjeta  a, karfiol (*Brassica oleracea – botrytis*); usp. – **vrz  t i   imula**.

k  lin, k  lna m. – listopadno drvo koje uspijeva na Mediteranu, klen, maklen (*Acer monspesulanum*).

kök, -a m. – vrsta graha malo krupnijeg zrna, a boje bijele kave sa smeđim šarama; usp. – **fažol**.

kokotić, -a m. – vrsta cvijeta što cvjeta u proljeće i raste samoniklo po šumama i pašnjacima, ciklama (*Cyclamen europaeum*).

koprvica, -e f. – listopadno drvo vrlo razvijene krošnje, kostela (*Celtis australis*).

koromäč, -a m. – samonikla mirodijska biljka u primorskom pojusu, komorač (*Foeniculum vulgare*).

kostrič, -ičā m. – samonikla jestiva biljka u primorskom pojusu, kostriječ, kostriš (*Sonchus oleraceus*).

kotärka, -e f. – vrsta masline nevelika ali sočna ploda; usp. – **levantinka** i **oblīca**.

krēška, -e f. – vrsta trešnje velikoga ploda; usp. – **rāna** i **bösanka**; 2. sorta bijelog grožđa. Isto i **glavičarka**; usp. – **lozā**.

krivūja, -e f. – sorta smokve.

krublīca, -e f. – sorta smokve.

krvāvāc, -āvca m. – zeljasta biljka koja raste kao korov. Karakteriziraju je krvavocrvene stabljike polegnute po tlu.

kūč, kūčā m. – sorta crnoga grožđa.

kukūmar, -a m. – vrtno povrće iz porodice tikava čiji se plod koristi kao salata, krastavac (*Cucumis sativus*).

kumpīr, -īrā m. – vrsta gomoljastog povrća, krumpir (*Solanum tuberosum*). Isto i **patāt**.

kupīna, -e f. – samonikla biljka koja predstavlja jednu od najneugodnijih vrsta korova, kupina (*Rubus fruticosus*).

L

lästōvka, -e f. – vrsta masline s duguljastim plodom; usp. – **levantinka**, **oblīca** i **kotärka**.

lažünja, -e f. – samonikla biljka koja posvuda unaokolo raste kao korov, vilin luk (*Muscari comosum*).

levānda, -e f. – vrsta mediteranske biljke, lavanda (*Lavandula spica*).

levantinka, -e f. – vrsta masline koja je više oštijeg, pomalo limunastog oblika; usp. – **oblīca** i **kotärka**.

lipa, -e f. – stablo s ljekovitim cvjetovima, lipa (*Tilia europaea*).

lobodā, -/ f. – jednogodišnja biljka koja naraste i do jednog metra, guščja noga, loboda (*Chenopodium album*); usp. – **smrdejīna**.

ločika, -e f. – vrsta salate s malim listom.

lozà, -/ f. – vinova loza, trs. Postoje mnoge vrste od kojih ćemo navesti neke; bijele sorte: **amerikânska**, **bojdanùša**, **cibib**, **dëbit**, **glavičärka** ili **krëška**, **gräševina**, **gřk**, **malvazija**, **muškät**, **pöšip**, **přc**, **ugäva**, **zädärka** i **zlatarica**; crne sorte: **bäbić**, **crjenäk**, **küč**, **pagadëbit**, **plaväc**, **plâvka**, **romanija**, **rumenička**, **vincüša**, **vränac** i **vrbänjac**; usp. – **granjäš**.

ložika, -e f. – biljka koja raste kao korov po zapuštenim zemljištima.

ložnjäč, -âča m. – vrsta ovećega graha; usp. – **fažol**.

lük, -a m. – biljka s lukovicom vrlo ljutog okusa, a koristi se kao začin i kao ljekovita biljka (*Allium sativum*). U Selcima se isključivo misli na bijeli luk jer se klasični crveni luk jednostavno naziva **kapüla**.

M

mäčica, -e f. – zeljasta biljka s vrlo lijepim cvjetovima koji mogu biti raznih boja, zijevalica (*Antirrhinum orontium*).

mäćuhica, -e f. – biljka nalik ljubici čije su latice žute i ljubičaste boje, daninoć (*Viola tricolor*); usp. – **jübica**.

mâjčina dûšica, mâjčine dûšice f. – zeljasta ljekovita biljke koja raste kao korov po zapuštenim zemljištima, timijan (*Thymus serpyllum*).

mäk, -a m. – jednogodišnja biljka koja može narasti između 25 i 80 cm, mak turčinak (*Papaver rhoeas*).

malvazija, -e f. – sorta bijelogra grožđa.

mandarinka, -e f. – vrsta tropskog voća, mandarina (*Citrus nobilis*).

mandulât, -a m. – jednogodišnja zeljasta biljka koja raste kao korov posvuda unaokolo, divlji neven, žutelj (*Calendula arvensis*).

margaritëla, -e f. – vrsta cvijeta prekrasnih bijelih latica sa žutom jezgrom, tratinčica (*Bellis perennis*).

marûn, -ūnâ m. – biljka iz porodice bukovki, kesten. Postoje **pitòmi marûn** (*Castanea sativa*) čiji se plodovi konzumiraju nakon pečenja, ali i **dîvji marûn** (*Aesculus hippocastanum*) čija se kora i cvjetovi koriste u ljekovite svrhe.

mastrînka, -e f. – divlja maslina (*Olea oleaster*); usp. – **kokoćica**.

måtarduha, -e f. – biljka iz porodice glavočika, bršaka (*Reichardia picroides*); usp. – **žutînica** i **tüstočer**.

metlă, -ë f. – vrsta zeljaste biljke koja po zapuštenim zemljištima raste kao korov, metlica (*Osiris alba*).

mihūr, -ūrā m. – listopadno drvo koje potječe iz istočne Azije, paulovnija (*Paulownia imperialis*).

milūn, -ūnā m. – vrsta jednogodišnje biljke, dinja, cata (*Cucumis melo*); usp. – **dīnja**.

mlēkinja, -e f. – sorta smokve.

mlič, -īčā m. – vrsta biljke koja raste kao korov, mlječika (*Euphorbia myrsinifera*).

modrūja, -e f. – sorta smokve.

mravīnac, -īnca m. – ljekovita i mirodijska biljka, divlja mažurana (*Origanum vulgare*).

mr̄kva, -e f. – povrtna biljka koja se mnogo koristi u kulinarstvu, mrkva, karota (*Daucus carota*).

mrkvēj, -ējā m. – v. **vratīžej**.

mrtīla, -e f. – v. **murtīla**.

mṛtina, -e f. – zimzelena biljka grmolikog oblika, mirta (*Myrtus communis*).

mūhōr, -ōra m. – vrsta zeljaste biljke, muhar (*Setaria glauca*).

mūka isūkrstova, mūke isūkrstove f. – biljka povijuša koja se kao ukras uzgaja u vrtovima, muka kristova, pasiflora (*Passiflora coerulea*).

murtīla, -e f. – biljka koja se uzgaja u vrtovima i koristi kao začin, te u ljekovite svrhe, bosiljak (*Ocimum basilicum*). Postoji i oblik riječi **mrtīla**.

mūrva, -e f. – vrtno stablo sa sočnim plodovima, dud (*Morus olba*).

mūšć, -a m. – biljka iz porodice usnatica, matičnjak (*Melissa officinalis*).

muškāt, -a m. – bijela sorta stolnoga grožđa; usp. – **lozā**.

N

narčīž, -a m. – vrsta cvijeta jako ugodna mirisa, narcis (*Narcissus poeticus*). Postoji i oblik riječi **arčīž**.

nožamušćāda, -e f. – muškatni orašac, oraščić (*Arachis hypogaea*).

O

oblīca, -e f. – vrsta masline mesnatog i okruglog ploda; usp. – **levantīnka**.

olāndar, -dra m. – mediteransko manje drvo, oleander (*Nerium oleander*).

olīva, -e f. – maslina (*Olea europaea*).

orīh, -a m. – vrsta stabla, odnosno njegov plod (*Juglans regia*).

ôrzo, -a n. – vrsta žitarice, ječam (*Hordeum vulgare*); usp. – **dīvji jěcam**.

öslobād, -a m. – vrsta bodljikave biljke, oščebad, zmijina trava, gospin trn (*Silybum marianum*).

ošćarica, -e f. – trava koja raste posvuda kao korov, oštrica (*Brachypodium ramosum*).

ošjebād, -a m. – v. **öslobād**.

oškòruša, -e f. – stablo s jestivim plodovima nalik trešnjama, oskoruša (*Sorbus domestica*).

oškòrušica, -e f. – zeljasta biljka s položenim stabljkama na zemlji, oskorušica, dinjica (*Sanguisorba minor*).

P

pagadèbit, -a m. – vrsta crne sorte grožđa; usp. – **lozà**.

pälma, -e f. – visoka biljka iz tropskih ili suptropskih krajeva koja se kod nas uzgaja kao ukras (*Palmae*).

pamidôr, -a m. – vrsta povrća, rajčica (*Solanum lycopersicum*). Postoji i oblik riječi **pomidôr**.

papâr, pâpra m. – vrsta žestoke mirodije, biber (*Piper nigrum*).

papùč, -a m. – vrsta kućnog bilja sa širokim listovima nalik ljiljanu samo bez cvijeta.

pečûrva, -e f. – gljiva, pečurka; **dìvja pečûrva** – otrovna, nejestiva gljiva; **pitòma pečûrva** – jestiva gljiva; usp. – **rûjnica**.

pelîn, -ina m. – zeljasta ljekovita biljka koja se koristi i za pravljenje likera (*Artemisia absinthium*); usp. – **ružulîn i dìvji pelîn**.

petrôvnjača, -e f. – sorta smokve koja zrije na *bolküji* (v.) o blagdanu sv. Petra, petrovača.

petrusîmul, -a m. – vrsta začinske biljke, peršin (*Petroselinum hortense*); usp. – **sèlen**.

pinjôl, -a m. – vrsta bora, pinija (*Pinus pinea*); usp. – **bôr**.

pitòmi šipàk, pitòmëga šipkam. – v. **šipàk**.

planîca, -e f. – zimzelena biljka koja raste u mediteranskom podneblju, a ima jake zelene listove i crvene plodove, planika (*Arbutus unedo*).

plâška trâvâ, plâške trâvë f. – mediteranska biljka koja naraste i do jednog metra u visinu, bušinac (*Inula viscosa*).

plavâc, plavcâ (plâvca) m. – sorta crnoga grožđa. Riječ ima i naglasak **plâvâc**.

plâvkâ, -e f. – sorta crnoga grožđa.

plîsan, plîsni f. – gljivice, plijesan (*Mucoraceae*).

pòma, -e f. – v. **pamidôr**.

pòšip, -a m. – sorta bijele vinove loze.

pràška, -e f. – vrsta voća, breskva (*Prunus persica*).

přč, -a (prčā) m. – sorta bijele vinove loze.

pùcalina, -e f. – samonikli grm koji uspijeva u toplijim sredozemnim regijama, pucalina (*Colutea arborescens*).

pùter, -a m. – vrsta graha duguljastog oblika i bjeklaste boje; usp. – **fažòl**.

R

rãna, -e f. – vrsta trešnje što rano dozrijeva; usp. – **krêška i bòsanka**.

rašèka, -e f. – divlja višnja, rašeljka (*Prunus mahaleb*); usp. – **vìšula i trišnjùr**.

rìga, -e f. – zeljasta biljka koja raste samonikla kao korov, rokula (*Eruca sativa*).

rìpa, -e f. – biljka iz porodice krstašica koja ima mesnat i zadebljao korijen, repa (*Brassica rapa*); usp. – **rodàkva**.

rìzi, rízih pl. tant. – vrsta žitarice koja uspijava u toplim krajevima, riža (*Oryza sativa*).

rodàkva, -e f. – vrsta biljke nalik *r̄ipi* (v.) čiji se korijen konzumira kao zelje, rotkva (*Raphanus sativus*).

rogâč, -āčā m. – v. **kalabér**.

roguňc, -a m. – vrsta graha duguljastog zrna; usp. – **fažòl**.

romanìja, -e f. – sorta crnoga grožđa.

rûjnica, -e f. – vrsta jestive gljive koja se najesen sabire i konzumira (*Lactarius deliciosus*).

rumenička, -e f. – vrsta crne sorte vinove loze.

rûs, -a m. – v. **dìvji orìh**.

rûsula, -e f. – vrsta cvijeta, ruža (*Rosa*).

rûta, -e f. – trajna grmolika biljka, rutvica, petoprstica (*Ruta graveolens*).

rûzmarin, -a m. – vrsta zimzelenoga i vrlo razgranatoga mediteranskoga grma, ružmarin (*Rosmarinus officinalis*).

S

s  len, -a m. – vrsta začinske biljke, celer (*Apium nodiflorum*); usp. – **petrusîmul**.

sik  rica, -e f. dem. – vrsta biljnog ploda (poput graha) samo nalik sitnoj sjekirici; usp. – **šu  iv  ca i bob  ca**.

sk  lob, -a m. – vrsta bodljikave biljke iz porodice glavočika, koja raste kao korov na zapuštenim zemljиштima i po livadama, kopljasti osjak (*Cirsium lanceolatum*).

slānāc, slānca m. – vrsta *slanutka* (v.).

slanūtāk, -ūtka m. – jednogodišnja biljka podrijetlom iz istočnog Sredozemlja (*Cicer arietinum*).

sliča, -e f. – vrsta voćke, šljiva (*Prunus domestica*).

sliž, slīza m. – zeljasta biljka koja raste kao korov, a posjeduje i ljekovita svojstva, crni sljez (*Malva silvestris*).

smökva, -e f. – voćka toplijih krajeva iz porodice dudova (*Ficus carica*); **äjde u smökve!** – hajde k vragu, idi dovraga!; **sūha smökva** – prerađeni i posebnim postupkom osušeni plod smokve. Isto i **šušējka**; usp. – **vīšalica**, **pūcarica** i **zadūla**. Postoji više vrsta smokava: **mlèkinja**, **zemjīca**, **bolkūja**, **bilīca**, **krivūja**, **crnīca**, **modrūja**, **färčica**, **krublīca**, **zīnkinja** i **petrōvnjača**.

smrča, -e f. – zimzeleni mediteranski grm ili nisko drvo karakteristična smolasta mirisa, tršlja, mastika, lentiska (*Pistacia lentiscus*).

smrdēj, -ējā m. – razgranati listopadni grm, smrdelj, divlji rogač, jud (*Pistacia terebinthus*).

smrdejīna, -e f. – zeljasta biljka koja raste kao korov, smrdljiva loboda (*Chenopodium vulvaria*); usp. – **šcīr**.

smrič, -ičā m. – zimzeleni grm ili do sedam metara visoko drvo sa čvrstim granama i oštrim bodljikavim iglicama, šmrika (*Juniperus oxycedrus*).

spāroga, -e f. – zeljasta biljka koja se u proljeće sabire kao samonikla po poljima, šparoga (*Asparagus acutifolius*); 2. vrsta biljke koja se uzgaja u domaćinstvima kao ukras.

Š

ščīga, -e f. – zeljasta biljka iz porodice trava. Vrlo je slična *hřdobādu* (v.).

šcīr, ščīra m. – jednogodišnja biljka koja naraste između 15 i 100 cm, štir (*Amarantus retroflexus*).

šcīrenīca, -e f. – zeljasta biljka koja raste kao korov, razgranata crkvina (*Parietaria diffusa*).

šcīperīka, -e f. – zeljasta biljka koja raste kao korov. Karakteriziraju je gorkast i neugodan miris, te žuti cvjetovi.

šenīca, -e f. – vrsta žitarice od koje se dobija brašno, pšenica (*Triticum monococcum*).

šimpātar, -âtra m. – mirisna biljka modrih i ljubičastih cvjetova iz porodice usnatica, miloduh, izop (*Hyssopus officinalis*). Prema starom prijevodu psalma br. 50, *Smiluj se meni, Bože* (*Pomiluj mene, Bože*), stih: “Poškropi me izopom da se očistim”, u Selcima se pjeva kao: “Poškropi me šimpatom i očistit ću se”.

šipäk, šipka m. – vrsta listopadnoga grma što naraste i do 4 metra u visinu, šipak (*Punica sativa*). Još se naziva i **pitömi šipäk**. Osim ove postoje i vrsta s ljutim sjemenkama koja se također konzumira (*Punica granatum*), a popularni nazivi su joj **jutëj** ili čak **jutäč**. Plodovi su nešto manji od prijašnje vrste; usp. – **dívji šipäk**.

škrípävac, -âvca m. – vrsta zeljaste biljke, pušina (*Silene vulgaris*).

škrobutina, -e f. – biljka penjačica koja raste samoniklo i nagriza osjetljivu kožu, skrobut (*Clematis flammula*).

špinjäča, -e f. – vrsta povrtne biljke nalik blitvi koja se konzumira kao zelje, špinat (*Spinacia oleracea*).

šućivica, -e f. – vrsta mahunarke, leća, sočivica (*Lens culinaris*), usp. – **sikirica i bobica**.

T

tabačac, tabačca m. – zeljasta biljka koja raste kao korov uokolo naselja i po pašnjacima, a karakteriziraju je 30-ak cm visoka razgranata stabljika sa zvonastima bijelim cvjetovima.

tabäk, -a m. – biljka čiji se suhi listovi koriste za pušenje, duhan (*Nicotiana tabacum*).

tamaris, -a m. – vrsta ukrasnog drveta koji se uzgaja neposredno uz more, metlika (*Tamarix gallica*).

tåvka, -e f. – zeljasta biljka koja raste kao korov na obradivim površinama, zapuštenim zemljištima, okućnicama, putevima itsl., zvečka (*Chondrilla juncea*).

totivika, -e f. – vrsta bodljikave biljke penjačice koja raste kao korov posvuda unaokolo, tetivika (*Smilax aspera*).

tråvå ūva, tråvë/ ūve f. – zeljasta biljka koja ima i ljekovita svojstva, iva, puzava iva (*Ajuga reptans*).

trišnja, -e f. – vrsta voćke, trešnja (*Prunus avium*); usp. – **krëška, bösanka i râna**.

trišnjür, -ūrâ m. – muška trešnja koja se kalemi na pitomu trešnju ili višnju. Ukoliko se trišnjur ne da kalemiti, tada se pitomi kalem usadi na *raséku* (v.), a s koje se kasnije lakše prebacuje na ostale biljke.

tröskot, -a m. – zeljasta biljka koja raste kao korov, troskot (*Polygonum aviculare*).

trstïka, -e f. – biljka šupljikavih stabljika, trska (*Phragmites communis*).

tüstočer, -a m. – vrsta biljke iz porodice glavočika nalik maslačku, babljača (*Urospermum picroides*); usp. – **måtarduha i žutinica**.

U

ugàva, -e f. – sorta bijeloga grožđa i istoimenno vino, vugava.

umêndula, -e f. – vrsta voćke, omendula, bajam, badem (*Prunus amygdalus*).

V

vajügavica, -e f. – zeljasta biljka koja se u dječjoj igri koristi za "provjeru" koliko tko ima cura. Bacanjem dijelova ove biljke na odjeću, pojedini se komadići zaustavljuju, a koliko njih ostane – po dječjem vjerovanju – toliko dotični ima cura (momaka).

vincùša, -e f. – sorta crnoga grožđa.

vrânač, vrâanca m. – sorta crnoga grožđa.

vratìzej, -a m. – vrsta samonikle biljke koja naraste između 40 i 160 cm visoko, vratić, vratijelja (*Tanacetum vulgare*). Još ju se naziva i **mrkvëj**.

vrbânjäc, -änjca m. – sorta crnoga grožđa.

vrísak, vrîska m. – vrsta mediteranskog grma, vriesak (*Satureja montana*).

vrzët, -a m. – vrsta kupusa (*Brassica oleracea – sabauda*); usp. – **glavätni kupüs, kåul i cîmula**.

vûčäc, vûšca m. – vrsta trave iz porodice trputaca, široki trputac (*Plantago major*); usp. – **bükvica**.

Z

z d rka, -e f. – sorta bijeloga grožđa.

zelenica, -e f. – zimzeleni grm koji raste u mediteranskom pojusu, zelenika (*Evonymus japonica*).

zem jica, -e f. – sorta smokve.

z nkinja, -e f. – sorta smokve.

zl k, -a m. – zeljasta biljka koja raste samonikla kao korov po poljima, a posjeduje i ljekovita svojstva, slak, ladolež (*Convolvulus arvensis*).

zlatari a, -e f. – sorta bijeloga grožđa.

z delija, -e f. – vrsta voća oblikom nalik trešnji, a okusom šljivi, šljiva ranka, žuta šljiva, zerdelija (*Prunus pseudoarmeniaca*).

z mbul, -a m. – vrsta cvijeta jako ugodnog mirisa, zumbul (*Butomus*).

Ž

žigavica, -e f. – zeljasta biljka koja raste samonikla kao korov, a posjeduje i ljekovita svojstva, mala kopriva, žara (*Urtica urens*).

živica dräča, živice dräče f. – grmolika biljka iz porodice krkavinki, drača (*Paliurus spina-christi*).

žmīnac, žmīnca m. – biljka koja raste kao korov, talijanski kozlac (*Arum italicum*).

žūka, -e f. – sredozemna biljka koja raste kao makija, žutika, brnistra (*Spartium junceum*); usp. – **spārožina**.

žutīnica, -e f. – vrsta zeljaste biljke, maslačak (*Taraxacum officinale*); usp. – **tüstočer i mätarduha**.

ŽIVOTINJSKE VRSTE

A

angūja, -e f. – vrsta riječne zmijolike ribe, jegulja (*Anguilla vulgaris*).

arbūn, -ūnā m. – morska riba iz porodice bijelih riba (*Pagellus erythrinus*); usp. – **trīja**.

B

bābica, -e f. – vrsta morske ribe, balavica (*Blennius ocellaris*).

bābor, -a m. – vrsta zmijolikoga guštera, blavor (*Ophisaurus apodus*).

badajīka, -e f. – vrsta muhe koja je veličinom nešto krupnija od obične domaće muhe; usp. – **prdencūja**.

bāha, -e f. – ženka domaće svinje, prasica (porodica *Suidae*); usp. – **bahīć**.

bahīć, -a m. – mužjak domaće svinje, prase (porodica *Suidae*); usp. – **bāha**; **dīvji bahīć** – divlja svinja, vepar (*Sus scrofa*); **rēkā je tovār bahīću da čedu se vīđit o Božīću** – uzr. koja želi istaknuti ruganje magarca svinji, a koja se obično kolje uoči Božića. U prenesenom značenju koristi se i u kolokvijalnom govoru; fig. – debeluškast čovjek, debelučo; **glēj nēga bahīća!** – pogledaj onog debelog čovjeka!

bakalār, -ārā m. – morska riba koja živi pretežito u Sjevernom i Baltičkom moru, a kod nas se uvozi u obliku sušene namirnice (*Gadus morhua*); **sūh kā bakalār** – uzr. koja se uputi nekome tko je vrlo mršav; **nabīt ēemo ti bakalār!** – prijetnja djeci koja nisu poslušna.

bākula, -e f. – vrsta kukca, žohar, bubašvaba; **jemāt bākule u glāvī** – imati čudne ideje.

bàlavac, bàlāvca m. – kopneni puž bez kućice, puž golač (*Arion empiricorum*).

baštárda, -e f. – vrsta ptice dobivena križanjem kanarinca i *gärdelína* (v.), križanac, hibrid.

batéj, -éjà m. – vrsta morske ribe nalik girici, batelj (*Atherina boyeri*). Stariji ljudi kažu da se kad je mali zove *batéj*, a kad naraste da je *bükva*.

batoglävac, -âvca m. – sitna životinja što pliva u gustirnama ili stajačim vodama. Dužine je 7-8 mm, a ime nosi zbog izraženje glave u odnosu na tanko (poput niti) i crvenkasto-crno tijelo.

bàtokjún, -a m. – vrsta ptice pjevice, batokljun (*Coccothraustes coccothraustes*).

batovîna, -e f. – vrsta bijele morske ribe nalik glavoču, bežmek (*Uranoscopos scaber*).

bâvka, -e f. – vrsta kukca, obrubljeni kuglaš (*Glomeris marginata*); usp. – **smrgôrka**.

bežmèk, -a m. – v. **batovîna**.

blåtarica, -e f. – v. **trjája**.

böžji kokotić, böžjega kokotića m. – vrsta ptice šarenog perja, pupavac, futač (*Upupa epops*).

brabarîca, -e f. – vrsta ptice sive glave i trtice, a crnog repa, drozd bravenjak (*Turdus pilaris*); usp. – **drozgëj**.

brancîn, -a m. – v. **lubîn**.

brâv, -a m. – mužjak koze, jarac (porodica *Capra*). Isto i **přč** i **jarûh**; usp. – **vûnji brâv**.

bravčíč, -a m. dem. – mali *brâv* (v.).

brenkùja, -e f. – vrsta velike muhe; usp. – **prdencùja**.

brkùja, -e f. – v. **trjája**.

bubamâra, -e f. – vrsta kukca, božja ovčica (*Coccinella septempunctata*).

bükva, -e f. – vrsta morske ribe, bukva (*Box boops*); fig. – glupa osoba, glupača.

bümbär, -a m. – vrsta kukca, bumbar (*Bombus pratorum*).

burâža, -e f. – morska riba, raža; usp. – **ražîna**; fig. – ružna osoba, spodoba.

C

cíkavica, -e f. – vrsta skakavca, zeleni konjic (*Tettigonia viridissima*); usp. – **škâkavac**; 2. vrsta ptice, strnadica brkašica (*Emberiza cirlus*).

crnëj, -éjà m. – vrsta morske ribe, crnelj (*Umbrina cirrhosa*).

crnoglâvka, -e f. – vrsta ptice pjevice, grmuša crnoglava (*Sylvia atricapilla*).

crnogûzâc, -üsca m. – vrsta morske ribe, fratar (*Sargus vulgaris*).

crnosîpâc, -îpca m. – v. **crnogûzâc**.

Č

čelâ, -e f. – vrsta kukca, pčela (*Anthophora parietina*); usp. – **mâtica i trutinac**.

čimâvica, -e f. – vrsta kukca, stjenica (*Cimex lectularius*); fig. – dosadna osoba, dosadnjaković; **dösadan si kô čimâvica** – dosadan si kao stjenica.

črčajâk, -âjka m. – vrsta kukca, cvrčak, šturak, cikada (*Lyristes plebejus*).

črv, -a m. – crv.

čùka, -e f. – vrsta školjkaša koja živi po škrapama i rivama uz more, priljepak, lupara (*Patella vulgata*); usp. – **ogrc, picòkara i völâk**.

čuvita, -e f. – skupni naziv za sve vrste sova; usp. – **ćuk, kukviža i jajina**; fig. – ženska osoba koja je malo otkačena, koja je slobodnijeg ponašanja i svjetonazora.

čvrj, -a (čvrjâ) m. – vrsta ptice pjevice, čvorak šareni (*Strunus vulgaris*).

Ć

ćuk, ćukâ m. – vrsta sove, ćuk (*Athene noctua*); fig. – osoba slabijih intelektualnih sposobnosti, glupan, blesan; **ćuku!** – glupane, budalo, naivčino; **virovât u ćukê** – biti praznovjeran; usp. – **kukviža i vîver**.

curlikävac, -âvca m. – mužjak ptice *curlikävice* (v.).

curlikävica, -e f. – vrsta ptice, ševa čevrljužica (*Calandrella brachydactyla*); usp. – **hûhorača**.

ćuška, -e f. – vrsta ptice, crvendač (*Erithacus rubecula*).

ćuškica, -e f. dem. – mala ćuška (v.).

D

dîvja kôkôš, dîvje kokošë f. – vrsta ptice, šljuka bena (*Scolopax rusticola*).

dîvji bahîc, dîvjëga bahîća m. – divlja svinja, vepar (*Sus scrofa*).

dîvji gôlub, dîvjëga gôluba m. – v. **jâmâr**.

drozgëj, -ejâ m. – vrsta ptice, drozd. Ima ih više vrsta: drozd gitkavac (*Turdus iliacus*), drozd imelaš (*Turdus viscivorus*) i drozd cikej (*Turdus philomelos*); usp. – **brabarica**.

dûgnjica, -e f. – vrsta morske ribe, knezica, donzela (*Coris giofredi*).

dugorëpica, -e f. – vrsta ptice, pliska gorska (*Motacilla cinerea*).

dupîn, -a m. – vrsta morskog sisavca, pliskavica, delfin (*Delphinus delphis*).

F

faganèl, -èla m. – vrsta ptice pjevice, juričica obična (*Carduelis cannabina*); usp. – **gärdelìn**, **vrdùn**, **frzelìn** i **lùgarìn**.

fazâñ, -àna m. – vrsta ptičje divljači, gnjetao (*Phasianus colchicus*).

fažâna, -e f. – ženka *fazâna* (v.).

frâtar, frâtra m. – vrsta bijele morske ribe, crnoguzac (*Sargus vulgaris*).

frzelìn, -a m. – vrsta ptice pjevice iz porodice zeba, žutarica obična (*Fringilla serinus*); usp. – **gärdelìn**, **lùgarìn**, **faganèl** i **vrdùn**.

G

galîna, -e f. – kokoš (porodica *Gallus*).

gälo, -ota m. – pijetao, kokot (porodica *Gallus*); usp. – **pìvàc**.

gärdelìn, -a m. – vrsta ptice pjevice, češljugar (*Carduelis carduelis*); usp. – **vrdùn**, **faganèl**, **frzelìn** i **lùgarìn**.

gavûn, -ùnà m. – vrsta plave morske ribe (*Atherina hepsetus*).

gîrica, -e f. – vrsta plave morske ribe, gira, manula (*Smaris vulgaris*). Običnu se giru još naziva i **gîrica oštrùja**, dok se za podvrstu s tamnom mrljom na repu koristi termin **gîrica šarùja**.

glämäc, glämca m. – vrsta bijele morske ribe što živi na pješčanim dnima, glavoč pločar (*Gobius ophiocephalus*); usp. – **piškëj**.

gluhùja, -e f. – v. **hûhorača**.

gnjuräc, gnjurcà m. – vrsta ptice veličine kokoši, vranac kukmaš (*Phalacrocorax aristotelis desmarestii*).

göf, -a m. – vrsta velike plave morske ribe (*Seriola dumerilii*).

govnovâj, -âjâ m. – kukac kornjaš koji izmetom hrani ličinke, kotrljan, skarabej, govnovalj (*Scarabeus sacer*); fig. – nestasno dijete, vragolan; **umîr se gövnovâju!** – smiri se nestaska!

gradêjka, -e f. – vrsta ptice, svračak crvenoglavač (*Lanius senator*).

grancîgula, -e f. – vrsta morskog raka, grancievola, rakovica (*Maia squinado*).

grâvân, -a m. – vrsta ptice crne boje, gavran (*Corvus corax*).

grdobîna, -e f. – vrsta morske ribe, grdobina mrkulja (*Lophius piscatorius*); fig. – ružna ženska osoba; **nâke grdobîne!** – ružne li žene!

gûda, -e f. – v. **bâha**.

gudâñ, -àna m. – v. **bahić**.

gundêj, -ējâ m. – vrsta kukca, gundelj, obična zlatna mara (*Cetonia aurata*).

gušćerica, -e f. – skupni naziv za sve vrste gušterica: primorska gušterica (*Lacerta sicula campestris*); zidna gušterica (*Lacerta muralis*); živorodna gušterica (*Lacerta vivipara*); livadna gušterica (*Lacerta agilis*); usp. – **tantarëla**.

H

hubòtnica, -e f. – vrsta glavonošca, hobotnica (*Octopus vulgaris*).

hubotùn, -ūnà m. – mužjak hobotnice (*Octopus vulgaris*).

hûhorača, -e f. – vrsta zmije otrovnice, poskok, kamenjarka (*Vipera ammodytes*). Isto i **zmajà i gluhiùja**; usp. – **smričàlina i üžak**; 2. vrsta ptice, ševa kukuljava (*Galerita cristata*); usp. – **ćurlikàvica**.

I

inćùn, -ūnà m. – v. **minćùn**.

J

jaglica, -e f. – vrsta morske plave ribe, iglica (*Belone acus*).

jajìna, -e f. – vrsta sove, jejina, buljina (*Bubo bubo*); usp. – **čuvìta i mâla jajìna**.

jämär, -a m. – vrsta ptice, divlji golub (*Columba livia*). Isto i **dìvji gòlùb**.

jästòg, -oga m. – vrsta morskog raka, jastog (*Palinurus vulgaris*).

ježìnac, -înca m. – vrsta životinje iz porodice morskih turbana, morski jež. U našem se moru najčešće nailazi na hridinastog ježinca (*Paracentrotus lividus*), koji živi u plićaku; te na ljubičastog ježinca (*Sphaerechinus granularis*), koji je znatno veći, a živi na većoj dubini koja može dostići čak i 120 metara.

K

kalamàr, -ärà m. – vrsta glavonošca, lignja (*Loligo vulgaris*); usp. – **lignjùn**.

kâmenica, -e f. – vrsta školjkaša, oštrega (*Ostrea edulis*).

kamenjárka, -a f. – v. **örèb**.

känjàc, känjca m. – vrsta morske ribe, kanj, zubaša (*Serranus cabrilla*); usp. – **pîrka**.

kavàla, -e f. – vrsta morske ribe crne boje što živi u škrapama, konj, kurjal (*Corvina nigra*).

kavàlo, -ota m. – konj (*Equus caballus*).

kîrnja, -e f. – vrsta morske ribe, kijernja (*Sarranus gigas*).

kobìla, -e f. – ženka konja (*Equus caballus*).

kokošàr, -ärà m. – vrsta ptice grabljivice, jastreb (*Accipiter gentilis*).

kökot, -a m. – vrsta morske ribe, lastavica, poletuša (*Exocoetus volitans*).

kokotić, -a m. – mali pijetao, pijetlić; usp. – **pulāstar i pīvāc**; 2. vrsta morske ribe; usp. – **bābica**.

komār, -ārā m. – komarac (*Culex pipiens*); usp. – **papatāž**.

komārča, -e f. – vrsta morske ribe, orada, lovata (*Chrysophrys aurata*, *Sparus auratus*).

kōn̄ga, -e f. – vrsta morskog račića, kozica (*Palaemon serratus*).

kōnj, konj) m. – vrsta sisavca iz reda kopitara, domaći konj (*Equus caballus*); usp. – **kobila**.

kōn̄jska zēba, könjske zēbe f. – vrsta ptice pjevice, pliska bijela (*Motacilla alba*).

kosīč, -a m. – vrsta ptice pjevice, kos (*Turdus merula*). Isto i **žutokjūnāc**.

kosīr, -īrā m. – vrsta ptice nalik lastavici, crna čiopa (*Apus apus*).

kosmēj, -ējā m. – vrsta morskog raka, kosmati rak, grmalj (*Eriphia spinifrons*).

kovāč, -āčā m. – vrsta ptice, vodomar (*Alcedo atthis*).

krāvočevica, -e f. – vrsta zmije neotrovnice, ribarica, kockasta vodenjača (*Natrix tessellata*).

krāvosac, -osca m. – vrsta zmije neotrovnice, europski udav, četveroprugi guž, kravosas (*Elaphe quatuorlineata sauromates*).

kreketāča, -e f. – vrsta žabe kreketuše, zelena krastača (*Bufo viridis*). Isto i **krkāča**.

krkāča, -e f. – v. **kreketāča**.

krpēj, -ējā m. – vrsta kukca, krpelj (*Ixodes ricinus*).

kūčāk, kūška m. – v. **kućin**.

kućin, -īna m. – domaća životinja koja se uzgaja kao kućni ljubimac, pas (*Canis canis*). Isto i **kūčāk**; **ugrišt će te kućin!** – pas će te ujesti!; **stāvit će ti don Lūka pāsju kōst!** – uzr. kojom se je zastrašivalo djecu kad su bivala neposlušna; **mōrski kućin** – vrsta krvožedne ribe, morski pas (*Carcharias glaucus*); usp. – **pešekānja**.

kućīmac, -īnca m. dem. – mali *kućin* (v.), psić.

kukviža, -e f. – vrsta ptice, kukavica (*Cuculus canorus*). Prema pučkom vjerovanju, kad je na kući trudnice kukviža, tada će žena roditi kćerku, a ako je čuk, onda sina; usp. – **ćūk**.

kūnāc, kunca m. – vrsta domaće životinje, kunić (*Cuniculus cuniculus*).

kūška, -e f. – ženka psa, kuja (*Canis canis*); usp. – **kućin**.

L

lampūga, -e f. – vrsta morske ribe koju karakterizira sluzava koža zelenkaste boje s brojnim točkicama (*Coryphaena hippurus*).

lästavica, -e f. – vrsta ptice selice, rusogrla lastavica, lasta (*Hirundo rustica*); 2. vrsta morske ribe, poletuša (*Exocoetus volitans*). Isto i **kökot**.

lêganj, lêgnja m. – vrsta ptice, leganj mračnjak (*Caprimulgus europaeus*).

lïca, -e f. – vrsta morske plave ribe iz porodice skušovki, luc (*Euthynnus alletteratus*).

lïgnja, -e f. – v. **kalamär**.

lignjün, -ünà m. – vrsta glavonošca iz porodice streličastih liganja (*Todarodes sagittatus*); usp. – **kalamär**.

list, -a m. – vrsta bijele morske ribe (*Solea vulgaris*).

lokârda, -e f. – vrsta morske plave ribe iz porodice skušovki, plavica (*Scomber japonicus*).

lubîn, -a m. – vrsta morske ribe, brancin (*Dicentrarchus labrax*).

lügarîn, -a m. – vrsta ptice pjevice iz porodice češljugara, zelenčica ovčica, lugerin, čižak (*Carduelis spinus*); usp. – **gärdelin**, **frzelîn**, **faganèl** i **vrdûn**.

M

macagrabûn, -ünà m. – vrsta otrovnog člankonošca, škorpion (*Buthus occitanus*).

mâla jaјina, mâle jajîne f. – vrsta ptice sove, sova utina (*Asio otus*).

mâška, -e f. – domaća životinja koja se uzgaja kao kućni ljubimac, mačka (*Felis catus*); **zatvör vrâta utèće mâška!**! – uzr. koja se koristi u zimskim mjesecima kad se, zbog nepažnje, ostave otvorena vrata neke zatvorene i zagrijane prostorije u kojoj se inače obitava; **ćutîn se kâ mâška u vejàči!**! – osjećam se kao mačka u veljači; **môrska mâška** – vrsta ribe, morska mačka (*Scyllium canicula*).

maštrapân, -âna m. – vrsta kukca, žohar, bubašvaba (*Blatta orientalis*).

mazgâ, -ë f. – ženski sterilni potomak magarca i kobile; usp. – **mûl**.

metoperîca, -e f. – v. **târma**.

minćûn, -ünà m. – vrsta plave morske ribe, brgljun, inćun (*Engraulis encrasiculus*). Isto i **inćûn**.

mîrula, -e f. – vrsta crne ptice koja živi u napuštenim kućama i dimnjacima, stijenjak modrokos (*Monticola solitarius*).

mîšjär, -a m. – vrsta ptice grabljivice, škanjac mišar (*Buteo buteo*).

môl, -a m. – vrsta morske bijele ribe, oslić (*Merluccis vulgaris*).

morîna, -e f. – vrsta morske ribe, šarena murina (*Muraena helena*); fig. – žena koja gnjavi, gnjavatorica.

môrska măška, môrske măške f. – vrsta morske ribe, morska mačka (*Scyllium canicula*).

môrska zvîzdâ, môrske zvîzdë f. – vrsta morske životinje iz porodice *Astroidea*, zvjezdača.

môrski kućîn, môrskëga kućîna m. – v. **pešekânja**.

môrski kukùmar, môrskëga kükumara m. – vrsta morskog bića u obliku crnoga krastavca, trp, pišteli, strmorina (*Holothuria tubulosa*).

mûl, mûlâ m. – muški sterilni potomak magarca i kobile (*Equus mulus*); usp. – **mazgâ i živo**.

mûšula, -e f. – vrsta morske školjke, dagnja (*Mytilus galloprovincialis*).

mûzgavac, -āvca m. – vrsta životinje iz prodice glavonoćata sličan manjoj hobotnici (*Mochites moschata*).

N

netopîr, -îrâ m. – slijepi miš, šišmiš, (rod *Chiroptera*).

norâc, norcâ m. – vrsta ptice veličine patke, pljenor srednji (*Gavia artica*).

O

ðbâd, -a m. – vrsta kukca nalik većoj muhi (porodica *Tabanidae*).

ogrèc, -a m. – mali morski puž, pužić. Skupni je to naziv za sve vrste morskih puževa manje veličine: šareni zvrk (*Calliostoma conuloide*), zašiljeni zvrk (*Calliostoma ziziphus*), pepeljastosivi zvrk (*Gibbula cineraria*), vračareva grba (*Gibbula magus*), turban (*Turbo rugosus*); usp. – **čûka, vôlæk i picòkara**.

ôrâl, -a m. (ôrla) – vrsta ptice grabljivice, orao zmijar (*Circaetus gallicus*).

òreb, -a m. – vrsta ptičje divljači, jarebica grivnja (*Alectoris graeca*). Isto i **kamenjârka**.

orêbâc, orêbca m. – vrsta ptice, vrabac (*Passer domesticus*).

osînac, -înca m. – vrsta ose, galska osa (*Polistes gallicus*).

oštrûja, -e f. – v. **gîrica**.

P

pâlâc, pâlca m. – vrsta gusjenice, borov prelac (*Lymantria monacha*).

palamîda, -e f. – vrsta morske plave ribe iz porodice skušovki, polanda (*Sarda sarda*).

pantagâna, -e f. – veliki kućni miš, štakor (*Mus musculus domesticus*).

papagâlo, -a m. – papiga, papagaj (*Psittaci*).

papalîna, -e f. – vrsta sitne morske plave ribe (*Sprattus sprattus*); usp. – **srdèla**.

papatâž, -a m. – vrsta vrlo sitnoga komarca koji je aktivan uglavnom za ljetnih mjeseci, papatač (*Phlebotomus pappatasii*); usp. – **komâr**.

pâuk, -a m. – vrsta morske ribe, pauk bijelac (*Trachinus draco*).

pâvuk, -a m. – vrsta kukca, pauk (porodica *Araneae*).

pešekâ̄na, -e f. – vrsta krvožedne morske ribe, morski pas (*Carcharias glaucus*). Ima ih mnogo vrsta.

pêtrovo ùho, pêtrovëga ùha n. – vrsta školjke, puzlatka (*Haliotis lamellosa*).

pîc, -a m. – vrsta morske ribe (*Charax punctazzo*).

picôkara, -e f. – vrsta morskog puža. Ima ih više unutar porodice valovitih rogaša: obični vretenasti rogaš (*Euthria cornea*), purpura (*Purpura lapillus*), kolumbela (*Columbella rustica*), nasa (*Nassa reticulata*); usp. – **ogrë** i **vôlâk**.

pijâvica, -e f. – životinja iz porodice slatkovodnih kolutićavaca koja živi na način parazita; ispijajući krv drugoj životinji (*Hirudo medicinalis*). Upravo zbog te odlike se ona i koristi u određenima medicinskim terapijama.

pîrka, -e f. – vrsta morske ribe (*Serranus scriba*).

piškëj, -ějä m. – vrsta morske ribe iz porodice glavoča, glavoč pločar (*Gobius cobitis*); usp. – **glâmäc**.

pivâc, pivca m. – mužjak kokoške, pijetao, kokot (red *Galli*). Isto i **gâlo**.

pîzdoplêt, -a m. – vrsta ptice, čiopa (*Cypselus maritimus*).

plâvkâ, -e f. – vrsta ptice pjevice, crvenrepka kovač (*Phoenicurus ochruros*).

popi , -í a m. – noćna ptičica koja se oglašava periodičnim i gotovo pravilnim jednoličnim zvižducima.

portalëtera, -e f. – sitna ptičica koja prema praznovjerju nagovješće pismo, poštari. Isto i **šorpjerîn**.

př , -a (pr a) m. – mužjak koze, jarac (porodica *Capra*).

p davica, -e f. – vrsta ptice, kamenjar crnokrili (*Oenanthe hispanica*).

prdenc  ja, -e f. – vrsta muhe prilično bučnog leta čije je tijelo zelene metalik boje, zlatna zujara (*Lucilia caesar*). Isti se naziv koristi i za ma koju vrstu muhe koja zuji za vrijeme leta, npr. obična mesaruša (*Sarcophaga carnaria*) koja je nešto veća od obične kućne muhe (*Musca domestica*); usp. – **badaj ka**, **zavij  a** i **brenk  ja**.

prst  c, -ac a m. – vrsta školjke koja raste i živi u sadri ili kamenu (*Lithodomus lithophagus*).

p  h, -a m. – vrsta životinje nalik mišu, sivi puh (*Glis glis*).

R

ranjāk, ranjkā m. – vrsta ptice pjevice, strijež palčić-carić (*Troglodytes troglodytes*).

ranjköva pùnica, ranjköve pùnice f. – ženka *ranjkā* (v.).

rārōvac, -ôvca m. – v. **sokolč**.

ražina, -e f. – vrsta morske ribe koja spada u landovinu, raža (*Raja clavata*).

S

sâlpa, -e f. – vrsta morske ribe (*Box salpa*). U narodu postoji uzrečica: **pûn je šôldih kâ sâlpa gövân!**, kad se želi dati do znanja kako je neko iznimno bogat.

skûša, -e f. – vrsta morske plave ribe (*Scomber scombrus*); usp. – **lokârda**.

slavić, -iċā m. – vrsta ptice pjevice, slavuj (*Luscinia megarhynchos*).

smrgôjka, -e f. – v. **smrgôrka**.

smrgôrka, -e f. – vrsta gusjenice, stonoga (*Schizophyllum sabulosum*). Postoji i oblik riječi **smrgôjka**; usp. – **bâvka**.

smričâlina, -e f. – vrsta zmije neotrovnice koja živi po poljima i u blizini naseljenih mjesta, a korisna je jer se hrani miševima i ostalim glodavcima, kao i žabama, bjelouška (*Natrix natrix*).

snîška, -e f. – vrsta ptice pjevice, ševa vintulja (*Alauda arvensis*).

sokolč, -a m. – vrsta ptice grabljivice, sokol (*Falco peregrinus*). Postoji i oblik riječi **rârōvac**; usp. – **kokošâr**.

spûga, -e f. – vrsta morske životinje koja živi pričvršćena za dno, spužva (*Spongia officinalis*).

spûž, spûžā m. – vrsta kopnenog mukušca, veliki vinogradnjak (*Helix pomatia*); fig. – općenito puž; usp. – **ogřc**.

srdèla, -e f. – vrsta plave ribe, srdjelica (*Sprattus sprattus*).

stršen, -a m. – vrsta ose, stršljen (*Vespa crabro*).

svîtnjâk, -a m. – vrsta kukca, krijesnica (*Lampyris noctiluca*).

svrdlâš, -âšâ m. – kukac koji napada maslinov plod i isisava sok iz njega.

Š

šampjêr, -a m. – vrsta oborite morske ribe, kovač (*Zeus faber*).

šârag, šârga m. – vrsta morske ribe, crnoprug (*Sargus rondeleti*).

šarùja, -e f. – v. **gîrica**.

šcîpâvka, -e f. – vrsta kukca, uholaža (*Forficula auricularia*).

šîlo, -a (-ota) n. – vrsta morske ribe (*Syngnathus acus*).

šimija, -e f. – majmun (porodica *Primates*).

škākavac, škākāvca m. – vrsta kukca, skakavac, đađka. Ima ih viđe vrsta unutar porodice *Acrididae*; usp. – **cīkavica**.

škr̄ga, -e f. – vrsta ptice, trčka skvržulja (*Perdix perdix*).

škrpīna, -e f. – vrsta morske ribe crvene boje, bodeljka, škarpina (*Scorpaena scrofa*).

škrpīnica, -e f. – vrsta morske ribe iz porodice bodeljki, jauk (*Scorpaena notata*).

škrpūn, -ūnā m. – vrsta morske ribe iz porodice bodeljki (*Scorpaena porcus*).

šnjūr, -ūrā m. – vrsta morske plave ribe, sarun (*Trachurus Mediterraneus*).

šorpjerīn, -a m. – v. **portalētera**.

špār, -ārā m. – vrsta morske bijele ribe (*Srgus anularis*).

špūž, -ūžā m. – v. **spūž**.

šušnjāk, -ākā m. – vrsta morskog raka (*Pachygrapsus marmoratus*).

T

tantarēla, -e f. – kućna gušterica bijele boje koja je aktivna noću, zidni macaklin (*Tarentola mauritanica*); usp. – **gūšcerica**.

târma, -e f. – vrsta leptira čije gusjenice izjedaju odjeću u ormaru, moljac krzneni (*Tineola pellionella*) ili moljac suknjeni (*Tineola biselliella*). Isto i **metoperīca**; usp. – **bīša**.

tovâr, -āra m. – domaća tegleća životinja, magarac (*Equus asinus*); usp. – **kēnja i dedē**; fig. – tvrdoglava osoba, glupan, tikvan; **glûp kā tovâr** – blesav kao magarac; **tovâre!** – magarče!; **kolîki tovâr pa ga mâtêr våda pîta** – koliki dječak pa ga još majka hrani.

trâg, -a m. – vrsta morske plave ribe iz porodice girovki-šiljki, tragalj (*Spicara maena*).

triјa, -e f. – vrsta morske ribe crvene boje, trlja, barbun (*Mullus barbatus*); **triјa ol škrâpe** – vrsta trlje koja se mota po morskim škrapama. Isto i **brkùja**, jer ima izražena dva brka štono rastu prema dolje; **triјa ol fânga** – vrsta trlje koja živi na morskome dnu i baćka se u mulju. Isto i **blätarica**; usp. – **arbūn**.

trüp, -a m. – vrsta plave ribe iz porodice skušovki, trupac (*Auxis rochei*).

trutinac, -înca m. – mužjak pčele, trut (*Anthophora parietina*).

tüka, -e f. – domaća pernata životinja, purica, pura (*Meleagris gallopavo domestica*); fig. – žena glupih osobina, glupača.

tükâc, tükca m. – mužjak *tuke* (v.), puran (*Meleagris gallopavo domestica*); fig. – budala, glupan.

tûrko mârko, tûrkota mârkota m. – vrsta kukca, bogomoljka (*Mantis religiosa*).

U

ūgor, -a m. – vrsta morske ribe zmijolikog oblika, gruj (*Conger conger*).

ugòta, -e f. – v. **kènja**.

ugòtica, -e f. – vrsta morske ribe, ugotica dubinka (*Micromesistius poutasso*).

ušàta, -e f. – vrsta morske bijele ribe (*Oblada mela*).

ušenàk, -ênska m. – vrsta kukca nametnika, uš (*Pediculus humanus capitic*).

ùžak, -a m. – vrsta zmije otrovnice, riđovka (*Vipera berus*).

V

vinàr, -ärà m. – vrsta ptice pjevice, strnadica crnoglava (*Emberiza melanocephala*).

vîver, -a m. – vrsta ptice sove, čuk lulavac (*Otus scops*); usp. – **ćuk**.

vlasùja, -e f. – vrsta morskog organizma koji živi pričvršćen za stjenovito dno ili ponikvu, vlasulja (*Anemonia sulcata*).

võlák, vôlka m. – vrsta morskog puža (*Murex brandaris*); usp. – **čùka**, **picòkara i og̊c**.

vrdûn, -ünà m. – vrsta ptice pjevice, zelendor zelenac, zelenka (*Carduelis chloris*); usp. – **gårdelin**, **faganèl**, **fřzelín** i **lügarín**.

vûnji brâv, vûnjëga brâva m. – mužjak ovce, ovan (*Ovis aries*); usp. – **brâv**.

Z

zâla gûjâ, zâle gûjë f. – v. **gûjâ**.

zêba, -e f. – vrsta ptice pjevice, pliska pastirica (*Motacilla flava*); usp. – **könjska zêba**.

zelenbâć, -äćà m. – vrsta guštera koji može narasti i preko 30 cm (*Lacerta viridis*).

zmajâ, -/ f. – v. **hûhorača**.

zmajîlka, -e f. dem. – v. **hûhorača**.

Ž

ždrèbe, -eta n. – mlada mazga ili mula; usp. – **pûlić**.

žilogrîz, -a m. – kukac koji napada korijen raznih voćaka (*Capnoidis tenebrionis*).

živo, živëga n. – općenit naziv za šivotinje nalik konju; usp. – **mûl**, **mazgâ**, **tovâr**, **kènja**.

žûnâ, -ë f. – vrsta ptice, dijetao veliki (*Dentrocopos maior*).

žutokjûnâc, -ünca m. – v. **kosîć**.

KRATICE:

- dem.** – deminutiv
f. – ženski rod, femininum
fig. – figurativno značenje
m. – muški rod, masculinum
n. – srednji rod, neutrum
pl. – množina, plural
pl. tant. – pluralia tantum
usp. – usporedi
v. – vidi

LITERATURA:

1. Anić Vladimir/Goldstein Ivo: *Rječnik stranih riječi*, Novi liber, Zagreb, 1999.
2. Anić Vladimir: *Rječnik hrvatskoga jezika*, Novi liber, Zagreb, 1998.
3. Basioli Josip: *Sportski ribolov na Jadranu*, Nakladni zavod Znanje, Zagreb, 1981.
4. Brehm Alfred Edmund: *Kako žive životinje*, Otokar Keršovani, Rijeka, 1966.
5. Domac Radovan: *Mala flora Hrvatske*, Školska knjiga, Zagreb, 2000.
6. Garms Harry/Borm Leo: *Fauna Evrope*, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1981.
7. Geić Duško/Slade Šilović Mirko: *Rječnik trogirskog cakavskog govora*, Muzej grada Trogira, Trogir, 1994.
8. Gelenčir Nikola: *Prirodno liječenje biljem*, Nakladni zavod Znanje, Zagreb, 1987.
9. Grlić Ljubiša: *Enciklopedija samoniklog jestivog bilja*, August Cesarec, Zagreb, 1986.
10. Grupa autora: Prirodne osnove otoka, *Brački zbornik broj 14*, SIZ za kulturu općine Brač, Supetar, 1984.
11. Jurišić Blaž: *Rječnik govora otoka Vrgade*, II. dio, Zagreb, 1973.
12. Klaić Bratoljub: *Rječnik stranih riječi*, NZMH, Zagreb, 1985.
13. Milišić Neven: *Život Jadrana*, Marijan knjiga, Split, 2000.
14. Pandža Marija/Juraga Edo: *Narodni nazivi biljnih vrsta u Murteru*, Čakavska rič br. 1-2 1998., str. 57 - 65.
15. Piasevoli Ankica: *Rječnik govora mjesta Sali*, Matica hrvatska Zadar, Zadar, 1993.

16. Radišić Tonko: *Ričnik spliskog govora*, Mala splitska biblioteka, Split, 1999.
17. Roki-Fortunato Andro: *Libar Viskiga Jazika*, Libar Publishing, Toronto, 1997.
18. Skok Petar: *Etimološki rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, I-IV, JAZU, Zagreb, 1971.-1974.
19. Šonje Jure: *Rječnik hrvatskoga jezika*, Leksikografski zavod "Miroslav Krleža" i Školska knjiga, Zagreb, 2000.
20. Vuković Siniša: *Ričnik selaškega govora*, Laus, Split, 2001.
21. Županović Šime: *Ribarstvo i ribarska terminologija zadarskog područja*, Čakavska rič br. 2 1994., str. 3 - 63.

Fitonomia e zoonimia di Selca
(le denominazioni vegetali ed animali a Selca sull'isola di Brač)
Riassunto

Lo studio presenta il materiale documentario lessicale che spiega la terminologia vegetale ed animale in uso a Selca sull'isola di Brač. Sono registrate 258 sorte vegetali e 244 sorte animali.

Phytonomy and zoonymy of Selca
(vegetal and animal names in Selca on the island of Brač)
Summary

This work gives the vocabulary structure that describes vegetal and animal names used in Selca on the island of Brač. There are 258 vegetal and 244 animal items.

Podaci o autoru:

Siniša Vuković, student hrvatskog jezika i književnosti i talijanskog jezika i književnosti na Odjelu za humanističke znanosti Sveučilišta u Splitu, kućna adresa: Kraj sv. Luke 2, 21000 Split, mob. 091 / 523 75 43 ili Hvarska 1, 21425 Selca, otok Brač, tel. 021 / 622 012.